

Landbrief van Twente (1365)

Hier volgt een kopie van Jan Willem Racers transcriptie van de landbrief van bisschop Johan van Viernenborch (Jan van Virneburg) d.d. 19 mei 1365. Getracht is Racer zo nauwkeurig mogelijk te volgen, ook in die weinige gevallen waar een spel- of zetfout aannemelijk lijkt (bijvoorbeeld in de eerste zin 'Turecht', niet 'Tutrecht'), omdat het origineel niet is bekeken.

Racer geeft de tekst naar "het oorspronglyke op den Huize Almelo", dat zich heden bevindt in het rijksarchief te Zwolle, Historisch Centrum Overijssel [0214/55](#) (verder vindt men in Zwolle nog [0700/5597](#) en in Het Utrechts Archief een afschrift [218-1/977](#)). Rijk geannoteerd, opende het zijn [*Overyssele Gedenkstukken, derde stuk*](#) (Kampen, 1784).

Andere uitgaven van de landbrief:

Van Mierevelt (1755), [*Het kerkelyk en wereltlyk Deventer, etc.*](#)

Dumbar (1788 [1732]), [*Groot charterboek etc.*](#)

Winhoff / red. Hattink (1898 [1529]), *Lantrecht der Twenthe declareert*

I

In Goeds namen Amen. Wy Johan van Viernenborch bider ghenade goeds Bisscop Turecht / maken cont allen luden / die desen brief zullen zien of horen lesen / ende betughen openbaer / dat wy Ryddere / Knapen / Manne / ende Dienstmanne / ende onse ghemeyne lant van Twenthe ghevunden hebben / in alsodaen Rechte / ende vrijheit / als hiir nae ghescreven is /

II

Int iirste daer men ons / ende onsen ghestichte van Utrecht gheweelde doet dat is sculdich to herene ende to helpene / Man ende Dienstman / op onse cost / op onse gewiin / ende op onse verlues / ende des zoel wij hem een gued hoveth erewesen /

III

Voert weriit der / dat men onsen Mannen oft Dienstmannen / unrecht oft ghewelde dede / den wij nyet rechtes helpen en cunden / binnen sees weken / van den daghe / dat id voer ons verclaghet were / den were wij ende onse Amptlude sculdich te helpene / ende to bescuddene mit den lande / ende to holdene / in onsen Sloten waer dat wi sy hadden /

IV

Item weriit dat wi hoelpe hebben woelden / van Mannen ende van Dienstmannen / op eynen man de hoer huysghenoete were / die gheen Recht nemen oft gheven en woelde / daer zoelen sy ons op helpen na hoerre macht / op ons cost / onse ghewiin ende op onse verlues / mer weren sy ziins mechtich to rechte ende en woelde wij des nyet nemen / so en weren sy ons op die tiid nyet sculdich te helpen.

V

Item wanneer wi hoelpe hebben willen van Mannen ende van Dienstmannen / daer siin wi sculdich umme to riden to Markeberghe / ende kundighen Mannen ende Dienstmannen / ende dien lande onse noet / ende zo zullen sy ons onvertrecket helpen op onse vyande op onse gewiin ende op onse verlues / ende weriit dat sy ghebrechte hadden an ons oft an den dusen / dat siin wi dan sculdich weder to berrichtene Mannen ende Dienstmannen / ende den lande to Markeberghe / na des landes rechte /

VI

Item weriit zake dat Roef of Brant / in den lande were / ende men wapen Keepe / de die wapen cocht hoerden zie zolen dat brencgen ant gherichte / ende volghen den gherichte / die des nyet en dede / die verloere / drie pont tieghens ons / onser munte / of gheliken Pan daer voer / ende daer en zal die Pander nyet af hebben / mer weer we / de des nyet gheweten en hadde / die mochte siir des of nemen mit ziir eyne hant / op den Hylighen ende wesen der boten quijt.

VII

Item weriit dat jenich Dienstman verclaghet woerde voer ons also veer / dat hy mit rechte verwunnen were / ende onse Pantbrief op hem ghegheben were / den moghe wi penden laten voer drie pont / ende die Pander peenden to siner behoef voer twintich pennynghe payments voerscr. ende boer voer enen Pantbrief to bezeghelne zalmen gheben / sees guede oelde groete Tornsche / ende dien scriber drie guede oelde groete Tornsche / oft gheliken Pan daer voere . oec en zal gheen Man onse Pander wesen he en zy een gheboern Dienstman des Stichts van Utrecht

VIII

Item weriit zake dat men gued oft eyenen man bezatte / mit onsen gherichte / de die bezettynghe breke / ende achtete der nyet / de verloere drie pont tieghen ons / ende nyet tieghens den Pander /

IX

Ende men en mach ghenen Dienstman oft Dienstwiif des Stichts oft hoer gued bezetten binnen Stichtse unvervolghet ende unverklaghet voer ons /

X

Item weriit zake dat twe Man stoenden ende bedinghden voer ons oft voer onsen Gherichte / ende een oerdel ghedeelt woerde / ende een ander Man dat wederspreke / welker de dies oerdels vellich woerde / die verloere drie pont tieghens ons / ende nyet weder den Pander / ende een oerdel mach een man wederspreken voer Gherichte als hy gheet ende steet / of hy dat mit eyenen oerdel to voern beswaert /

XI

Item alle wedersproken oerdele zoele wy verclaren / mit Mannen ende mit Dienstmannen ende mit Scepen van den Steden na des lands Rechte van Twenthe / ende dat zoelen wy to voeren cundighen laten van Kerken to kerken / mer woerde een oerdel wedersproken voer onsen Gherichte / daer iit aen een liif ghencge / ende daer eyn blikende schiin were / dat mach onse Amptman / voer dien zelve Gherichte verclaren / mit Mannen ende mit Dienstmannen / ende mit dien lande van Twenthe / na des lands rechte.

XII

Ende we een liif winnen wil voer Gherichte mit kleghe / die mach een liif weder voerlezen wert hy der claghe bellich / it en were / dat een man van doetslaghe / of van wunden verklaghet woerde vor Gherichte / ende ontghencge hy mit rechte / so en hadde die Aenclagher gheen liif verloren /

XIII

Ende we Richtes gheriit / den en zalmen gheens Richtes weyghern / id en weer zake dat wi / oft onse Amptman op die tiit dan / dien man velicheyt hadden / zunder archliist /

XIV

Item veriit dat van unghelucken / eyn doetslach scha / in den lande / die daer mede weren / ende schult an hadden / die mochten men wapen overroepen ende vredeloes leggen / ende anders neman /

XV

Ende we vredeloes ghelegghet woert mit rechte / die is unbelich ziins lives / ende is belich ziins gueds / van doetslaghe of van claghebar wunden / ende eynen vredelozen man en zoele wi oft onse Amptlude / gheenen vrede / vorwaert oft zoene gheben buten den claghern / desgeliics en zoelen die claghere doen buten ons oft onsen Amptluden /

XVI

Ende veriit dat men an den doetslaghe wen scult gheve / die gheene scult en hadde / die eyn Dienstman were / die mochte siic daer of nemen mit zinnre eynre hant / eyn Schodbaer man mit ziner tweelster hant

XVII

Mer werit dat jemant binnen lands hoofde ende husede / enen vredelosen man / die verloere teghens ons / drie pont / des voerscr. payes / mochtmens hem verwinnen als Recht weer / Meer oick dat oene jemant verwerde / die weer ghelic vredeloes den anderen /

XVIII

Item so en mach gheen man den anderen wapen over Roepen in Twenthe / ende laden mit enen sweerde thon hoghesten rechte / dat en sy om noetmunt / eder van doetslaghe / om claghebaer wunden / om roef / eder om brant / ende van geweldichliken zaken die aen een liif ghaen /

XIX

Voert weriit zake dat een man den anderen wapen over Repe voer onsen Gherichte / volghede he der klaghe nyet / die verloere vier scillinghen payments voerscr. tieghen dat Gherichte / ende dat gheheten eyn Berst / id en weer dat he hem veerre verwilcort hadde / an den Gherichte /

XX

Item weriit dat jemant dedinghde voer onsen Gherichte ende siik tueghes voermete / dat an gheen liif en ghencge / vullenvoerde he des tueghes nyet / die verlore drie pont tieghen dat Gherichte payments voerscr.

XXI

Item weert dat twe man croenden op den velde ende der twier een wapen Repe brochte he die wapen Rocht an dat Gherichte nyet / der verlore twintich pennynghe payments voerscr.

XXII

Item bespreeke wi eynen manne ziin leen dat hiid verzuemt hadde ende hiit nyet tot rechter tiit entfancgen en hadde / so weer he ons naerre mit twen Dienstmannen die belenyncge an to brenngen dans wi hem of te winnen weren.

XXIII

Voert weert oec dat wi bespreeken eynen Dienstmanne / oft eynen Dienstwive hoer dienstrecht / dat zoelden sy tobrenngen / mit twen Dienstmannen / oft mit onsen openen brieven / bespreeke hem eyn ander man hoer dienstrecht / dat mochten sy to brengen mit hoerre eyne hant /

XXIV

Voert alle Dienstlude onses Stichtes die en zint nyet sculdich to rechte te staene voer dagheliics Gherichte daer gheen blikende schiin en is / mer die salmen voer ons verclaghden ende vervolghen als recht is /

XXV

Ende een Dienstman is naerre ziir unschult / die unghevangen ende unghebunden is zunder blikende schiin / dan oene jemant over te ghane is / id en weer dat he stonde in eynen ghehegheden heymale / ende hem verwilcort hadde als recht were /

XXVI

Voert alle Dienstmanne gued wanner dat versteerft / dat erved up dat naeste liif / de in der echt is / daer dat gued van ghecomen is / dat sy zweert siit of spillen siit.

XXVII

Item wanneer eyn Dienstman steerft die gued holt van ons / dat gued zal ziin rechte Leenvolgher zoken an ons binnen jare ende daghe / na synre doet / oft wi siin binnen Stichtes / ende sal ons gheven ziin beste peert / to herwade dat dee man achter leed do he storf / hadde he gheen peerd so zalmen ons gheven dre pont to herwade / ende daer mede zole wi oene beleenen /

XXVIII

Voert so en zolen wi noch onse Amptlude noch gheen man van onser wegghen Riddern Knapen Mannen ende Dienstmannen oft hoeren luden in Twenthe nyet scatten oft koen ofslaen oft anders des hoers nyet nemen.

XXIX

Item wanneer eyn nye Bisscop comt in dat Stichte van Utrecht so is he sculdich to Ridene to Markeberghe / dat wi ghedaen hebben / daer zal hem Man ende Dienstman ende dat lant van Twenthe hulden daer is he sculdich malke to beleenen hoer gued zunder oern scaden / de wile dat he des nyet en doet so en moghen sy hem nyet versumen / an hoeren liene dat en were dat hem van welken manne / eyn herwade verschenen weer die zal den Bisscop volghen binnen Stichtes ende waren siner rechter tiit.

XXX

Voert zo en zolen wi oft ons Amptlude ghenen Dienstmaen vaen oft in louede drincgen om eyne byticht die alzo vele gueds under ons liggende hevet dat hy siner boten vorwachten moghen /

XXXI

Voert we eyns gueds in gheweer zitt jaer ende dach ane rechte bisprake den zoele wi ende onse Amptlude daer inne hoelden also langhe dat he daer mit rechte wtghezat werde /

XXXII

Voert daer onse Amptman doet cundigen eyn graven / oft eyn waken daer en is eyn Recht zetel gued nyet sculdich te wakene / oft to gravene /

XXXIII

Weert dat jenich man were / die mit rechte waken ende graven zoelde den dat ghekundighet were / de dat verzumede die breke twintich pennynghe Payments voerscz. / tieghens onsen Amptman daer en hevet die Pander nyet an / weer he oec in ziins heren dienste zunder vorraet die ende verlore nyet / id en weer in eynre ghemeyner lantweer to graven ende dat zalmen dan voercundighen over die kerken /

XXXIV

Voert so en mach onse Amptman ghenen Scotbaer man / de in den lande van Twenthe wonachtig is / boden to waekene to gravene oft to gheenrehande denste buten Twenthe / dat en dede lands noet oft orloch dar wiis oft onse Amptlude te doene hadden buten landes /

XXXV

Voert weert zake dat eyn Schotbaer man beclaghet woerde voer onsen Gherichte / ende dar verwunnen woerde / dat oene onse Richter pande daer van zal de Richter hebben sees pennynghe payments voerscr.

XXXVI

Oec en zal de Richter gheen pantgheelt eyschen oft nemen van ghenen manne / dat en sy dat he sinen boden utghegheven hebbe to pendene /

XXXVII

Oec zo en zalmen van bezettynghe / oft van ontzettynghe nyet meer gheven dan twe pennynge payments voerscr.

XXXVIII

Voert meer weert zake dat eyn Ruminge queme in dat lant van Twenthe / ende eyn man de gued under hadde ghehat drie en diertich jaer sees weke ende drie daghe / ane rechte bisprake dat were eyn naerre to vorstane dan ment hem were af to rumene / Eyn Dienstman met siner eyne hant / eyn Schotbaer man / mit twen sinen buren / de rechte Artwelpen weren.

XXXIX

Item weer jenich man de synen huysgenoten dat sine neme oft gheweelde dede unvervolghet voer ons / ende voer sinen huysghenoeten de verlore onse hulde / ende weder sinen huysghenoeten eyn voder wiins dat voder wiins zole wi wt laten penden den huysghenoten /

XL

Voert en zal oec nymant Gherichte zoken buten landes in enen andern Gherichte / id en waer dat men bewisen mochte dat wi oft onse Amptman hem rechttes weygherden /

XLI

Voert meer eyn man de gheladet woerde / mit eynden zweerde tot sinen hoghesten rechte / ende eyn heymael ghehegheit woerde / ende he queme to sinen rechten daghe in dat heymael / ende de clagher sinen voerspraken neme / ende claghede mit den zwerde op hem / de ghene daer men op claghede / queme voer / in dat heymal / daer dedincghde de ene op den andern mit sinen voerspraken / wan dat also veer ghecomen is so en mach dat Gherichte des nyet versten / dat en sy met willen des claghers ende des gheens daer men op claghet / mer eer den tiden mach dat Gherichte des nyet versten id en weer datten Richter van noetsaken also belegghen were / dat he nyet richten en mochte /

XLII

Voert so en darf dat lant gheene lude hoeden op Kerchoven oft anders waer dat en si dat daer en dode tieghen waerdich sy / of dattit mysdadighe lude ziin / oft dat sie onse oft onses Stichtes viande siin / die zolen die lude van den Kierspele daer dat inne ghesceen is / die dat mit rechte doen zoelen hoden dre daghe / ende dre nacht ende nyet leenc /

XLIII

Item voert so zoelen Ridders ende Knapen / Manne ende Dienstmanne / ende hoer eyghen lude wonachtich binen Twenthe / oft hoer gued gheenen tollen gheven weder ende voert binnen onsen landen / dat en were dat jemant gued voerde / die coste ende vercoeste als eyn coepman / dat gued zoeld men vertollen ;

XLIV

Item voert so loeven wy Ridders / Knapen / Mannenende
Dienstmannen / ende den lande van Twenthe / dat wy ende
onse Amptlude sie hoelden ende laten solen in aldusdanen
Rechte ende vryheit als hiir voergeschreven steyt / Ende voert in
anders al hoeren alden Rechte dat hiir nyet ghescreven en is /
dat hoer Vorvaren ghehat hebben / des en zole wi hem nyet
breken / Al archeit hiir inne wegheleghet / Diir waren an ende
over Heere Gheriit Greve van Viernenborch onse broeder /
Heer Reynold Heere van Covoerden onse Amptman Twenthe to
der tiit / Heer Reynold van Covoerden onse Amptman to
Laghe / Heer Gheerlich van Leesser Heer Bartold van Haerzolte
Ritters / Gheriit van Typenkampe onse Scoute van Zallant /
ende Hinriic die Zuere onse Scoute van Vullenho in der tiit ende
anders gueder lude vele.

In oerconde des briefs bezeghelt mit onsen Zeghel . .
ghegheven to Vullenho int jaer ons Heeren dusent drie hondert
viif ende sestich des maendaghes in den Crucedaghen.

op de vouwde staat

JUSSU DOMINI

*Aan deezen brief hangt het Zegel van den Bischoep,
in rood wasck, aan een francynen staart.*